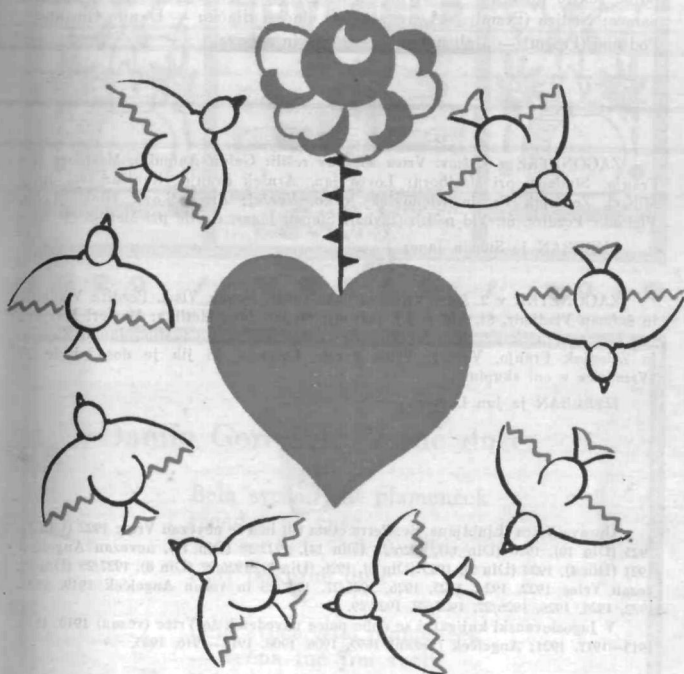

VRTEC

VSEBINA k 3. številki: Danilo Gorinšek: Verne duše — Janko Samec: Klopotec v jeseni — Svjatoslav: Pastirski pesem (Pesmi) — Lea Fatur: Od bojne sekire do orala — Silvij Sardenko: Štiri rožice (Uganka) — Janko Samec: Nedica (Pesmi) — Lea Fatur: O sinčku Binčku — Danilo Gorinšek: Pod noč (Pesem) — Mali umetnik — Pouk in zabava.

ZAGONETKE v 1. številki Vrtca so prav rešili: Galun Antonija, Maribor; Jug Franjo, Studenci pri Mariboru; Lovro Jan, Arnšek Franjo, Kanižar Ivo, Rola Mihael, Zelenjak Fr. in Klenovšek Jožko, Verzej; Fr. Baškovč, Hinko Lobe, Vladimir Pezdirc, Št. Vid n. Lj. (zavod); Štepan Janez, Čurile pri Metliki.

IZZREBAN je Štepan Janez.

ZAGONETKE v 2. številki Vrtca so prav rešili: Novak Vlad., Pezdirc Vladimir in Šefman Vladimir, Št. Vid n. Lj. (zavod); Štepan Jan., Metlika; Masterl Marjan; Jan Lovro, Arnšek Fr., Kanižar Ivo, Klenovšek Jožko, Rola Mih., Janko Zupanc in Zelenjak Franjo, Verzej; Vrtcu zveste Ločanke, ki jih je dosedaj že 25 »Vrtnarice« v eni skupini.

IZZREBAN je Jan Lovro.

Uprava Vrtca (Ljubljana, Sv. Petra cesta 80) ima še nevezan Vrtec 1922 (Din 7), 1925 (Din 10), 1926 (Din 14), 1926/27 (Din 14), 1927/28 (Din 14), nevezan Angelček 1921 (Din 4), 1924 (Din 5), 1925 (Din 6), 1926 (Din 8), 1926/27 (Din 8), 1927/28 (Din 8), vezan Vrtec 1922, 1924, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28 in vezan Angelček 1919, 1921, 1922, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28, 1928/29.

V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1923.

Vrtec s priloženo Angelček (10 številčk) stane za leto 1929/30 Din 22, Angelček sam Din 8.

Urednik in izdajatelj: Jožef Volc, stolni kanonik v Ljubljani, Pred škofijo številka 8. Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrtca in Angelčka« v Ljubljani, Pred škofijo številka 8.

Naročnino sprejema »Uprava Vrtca in Angelčka« (dr. Jožef Demšar) v Ljubljani, Sv. Petra cesta številka 80. — Čekovni račun uprave številka 10.470.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.

NOVEMBER

1 9 2 9 / V R T E C / 1 9 3 0

Danilo Gorinšek: Verne duše.

Bela sveča, zlat plamenček
iznad črne ruše.

Tak so bele, tak so zlate
zda j pokojne duše.

Bela sveča, zlat plamenček
— večna luč jim sveti!

Kdor nebesa v srcu nosi,
težko ni mu umreti.

Bela sveča, zlat plamenček
— blagor, komur sije!

On pri Bogu iz rajskih kupic
večno srečo pije.

Janko Samec: Klopotec v jeseni.

Klip-klip-klip, klop ... klop ... klop!
V vrabcev se trop
pesem klopotca neutrudno zaganja:
Ni za tooj zob ... klop ... klop!
Z grozdja zorečega, v solncu blestečega
uro za uro ves dan jih preganja:
Klip-klip-klip, klop ... klop ... klop!

Klop-klop-klop, klip ... klip ... klip!
Včasih za hip
glas se kar sam mu pod vetrom preorže:
Kmetič, kar v hrib ... klip ... klip!
Srca veselega do hramca belega,
Grozdje je zrelo, da samo se tržel
Klop-klop-klop, klip ... klip ... klip!

Svjatoslav: Pastirska pesem.

Nebo je z meglo zagačeno
in z oblaki zatepeno,
motnja skrila je gorico.

V bolnem dimu ogenj sanja,
mlad pastir nad njim se sklanja
in prevrča pečenico.

Besede naše so temotne,
misli težke in dremotne,
kadar v jutrih govorimo.

Omráznica se v nebu skriva.
Vas pod hribom v molku sniva —
le v ograde poženimo!

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

3. Zaklad v preriji.

iz prostrane prerije leti jezdec. Zdaj zadrži, zdaj zažene konja in se ozira. Pred njim skačejo roji kobilic, bežijo veliki kuščarji in kače, vzletavajo zlatoglave papige, rjava kokoška, nerodna priba. Daleč za jezdecem na obzorju pa se gibljejo črne pike. To so Vranjeglavci, ki so na poti k Veliki vodi. Jezdec je pa Utalisi. Ločil se je od svojece, da uživa sam širino prostora, da razmišlja, sklepa. Pred njim je prerija. Pašnik bivolv in jelenov, lovišče Indijancev in volkov. Prerija, brezkončna pot, tu ravna, tam valovita, tu preproga, pretkana s cveticami, vsa rdeča od jagod, tam pušča, obrobljena z osatom in pelinom. Prerija, ti last in kraljestvo indijanskega rodu!

Utalisi zadrži konja, se vzravna in zamisli: »Sèm še ni segla roka drugorodcev. Po tej velikanski ravnini stanujejo še duhovi, se še javlja privid'. Hodiš in jezdiš po cele dneve in tedne, a zdi se ti, da si vedno na istem mestu. Prerija nima mej, nima konca. Tu boš vladal ti, Utalisi, tu boš zbiral razkropljena plemena. Saj ti prerokujejo možje veliko prihodnost. Oče pravi: 'Treba ustaviti tok belih naseljenikov, ki silijo po kopnem in po rekah naprej in naprej na zapad... Iztrebljajo gozdove, uničujejo divjačino in podijo domačine naprej na zapad, pod Skalno gorovje, in še dalje do Večne vode. Odpor tem tujcem! Vrnejo naj se časi, ko je kraljeval Indijanec svoji deželi! Zadnji kralj je bil Filip'. Mati mu pripoveduje, kako se je bojeval s prvimi belimi naseljeniki. Pripoveduje mu o lepi in dobri Cokahonti¹, ki je svarila belokožce pred napadi svojega očeta Povhatana. Ko posedajo možje ob ognju, se spominjajo z žalostjo Črnega Sokola, ki je vladal ob Misisipiju in branil dolgo časa svojo zemljo pred 'nakupom' belokožcev. Premagali in pobili so ga pred petimi leti. Zdaj imenujejo njegovo nekdanjo last zasmehljivo: 'Kupljeno od Črnega Sokola'. In jeseni — je pravil potujoč lovec — so bili prišli na pozorišče boja iz Vašingtona taki čarovniki, ki stavijo zobe mrtvih v usta živim ljudem. Nakopali so baje za cel koš indijanskih zob...«

Utalisi se strese in sikne: »Pa nam pravi Nohamo o bratski ljubezni! Ko vendar vé tudi on, da nas hočejo belokožci le iztrebiti. Včeraj — ko so leteli preko prerije — se je ustavil Nohamo in se zagledal. Stegnil je roko in vzkliznil: 'Vidim na preriji velikanska mesta... Vidim jo vso zlato od pšenice... Vidim po rekah barke kakor gore in po cestah drčече vozove. Bogastvo, neizmerno bogastvo bo vzrastlo iz te puste prerije!'«

»Ali nas vidiš tu kot lastnike tega bogastva?« je vprašal on, Utalisi, in zapicil svoje oči vroče v Nohama. On pa se je vzbudil iz sanj in poudaril žalostno: »Utalisi — vse, kar se ustavlja oralu, pogine...«

»Pa mi,« je bil planil Utalisi, »mi nočemo, da poginemo, mi se ne podvržemo nikdar vašim postavam in navadam!« Nohamo ga je bil pogledal žalostno. Kaj hoče Nohamo? On pravi in kaže, da ljubi Indijance. Pa on ne

¹ Zračne prikazni.

² Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov, str. 18.

³ Baraga, Popis navad in zadržanja Indijanov, str. 10.

⁴ Panorama des Universums, 1836.

razume naših navad. Ne ve, da se izuri deček v bojih in da sme sedeti ob ognju samó možak, ki se je izkazal v bojih. Ne ve, kako veselje zavlada v vasi, ko pridejo možje obloženi s plenom, s krvavečimi skalpi za pasom. Ženske zakurijo, kuhajo, plešejo, pojejo slavo junakom!...

Ni bilo Nohamu lahko, da pregovori Vranjeglavce, naj opustijo svoj pohod na Črnonožce. Četudi ima Nohamo pero in venčke školjkov, ki potrjujejo, da je poslan od zbora glavarjev; četudi ima šišikvo, ki je dokaz, da je prijatelj in glavar Indijancev. Debeli bober, Cingah, Maropa, Povhan, Črni bivol — in najbolj Vači, domači čarovnik — vsi so silili v očeta, da jih pelje, kakor so bili dogovorjeni, še tisti večer na Črnonožce. Tedaj je vzkripel na videz tako mirni Nohamo: »Zadal sem besedo. Med vami in Črnonožci je zdaj mir do solnčnega zahoda po vélikem zborovanju. Potaka, glavar Črnonožcev, je tudi pripravljen, da pokoplje sekiro za vse čase, če mu pošljete nazaj Nikuro, njegovo hčerko, in mu daste v zameno za ubitega Sokola mladeniča iz vašega plemena.«

»Hough! ... Hough! ...« so se začudili možje. »Črnonožci hočejo zakopati sekiro? ...« Oče pa je vzrastel: »Kdaj so nas pa premagale te šleve? V mojem vigvamu je dovolj prostora za Potakovo hčer, svoje mladeniče pa potrebujemo za svoj lov in boj.«

Nohamu so se zablistale oči: »Kdor se ne pokori ukazu vélikega zbora, zapade kazni. Hočete, da izpustim na vas črno bolezen?«

Segel je v skriti žep. Možje so pozabili svojega dostojanstva in Vači se je prestrašil še najbolj. Žene so zavpile, miren je ostal samo oče. Dvignil je roko in poudaril:

»Pusti, Nohamo, bolezen v njeni posodi! Med nami in Črnonožci je mir do solnčnega zahoda po zborovanju. Toda žene Črnonožcev ne bodo dočakale vrnitve svojih mož. Pojdemo! Pogledamo, kako rijejo podzemске vevice. Pokažemo onim, ki so se naselili brez našega dovoljenja na naši zemlji, lepoto in moč indijanskega rodu. Srce naseljenikov bo kakor plašni zajec, ko poleti mimo njega tropa Vranjeglavcev. Govoril sem.«

Nohamo je kimal: »Mogoče, da umirí véliki zbor tudi vaš spor. Na pot torej!«

Vači je godel: »Jaz bom doma. Stražil bom sužnjo.«

Nohamo je pogledal glavarja: »Nikura in Vači pojdeta z nami.«

Tako je bilo in zdaj so že več dni na potu. Možje, Utala in mati in Nikura. Vači uganja po poti svoje čarovnije in poskuša, da bi pregovoril može, naj bi ne šli do kraja, kjer biva Črna suknja, Friderik. Pa Nohamo ima oči in ušesa povsod. Škoda, da ni Vranjeglavec ta dobri Nohamo. Ne pozna sicer še vseh glasov prerije in učiti ga mora Utalisi — vendar kaže, da bo nadkrilil kmalu svojega učitelja. Koliko pripoveduje ta Nohamo o Črni suknji Friderika! Utala kar vprašuje vsako jutro: »Je že tukaj Črna suknja?« In Utalisi želi vsak dan bolj, da vidi in sliši očeta Indijancev. Ni mu za tista sela, kjer se tišči vigvam ob vigvamu, rad bi pa videl vigvam, kjer se shajajo dečki in se učijo poslušati glasove tistih čačk na zarisani tenki koži. Vse povedó dečkom tiste čačke.

Pa kaj hrčeš, konjiček moj? Ni nevarnosti, ljubček! Kar se nama bliža, sta samo Nohamo in moj oče. Bojita se za Utalisisja.

Utalisi pogleda ta hip bolj pozorno okrog sebe: Glej tam drevesce... Drevesce, ki stoji osamelo v preriji. Utalisi požene konja do mladega javora, ki žaluje samcat sam... Žalostno mu visi listje in rumení, deblo se nagiblje lahko na sever in pripoveduje Utalisisu...

Pridrvtva Dolgolas in Nohamo. Oče in sin se spogledata. Dolgolas vpraša:

»Kaj misli beli glavar: kako to, da rodi prerija javor, ki je več milj daleč od svojih bratov?«

Nohamo reče raztreseno: »Je že prinesel veter seme.« Oče in sin se nasmehneta. Oče pokima sinu, Utalisi pa poudari: »To drevo ni zrastlo na travi šumi in šepetá: »Vse smo videle, vse vemo!«

»Menda res!« spozna Nohamo. »Tukaj je nekaj skritega. Nemara je skril tu Indijanec svoj lovski plen, ali pa kak traper?«

Deček se nasmehne: »Lovski plen spravljamo najrajši v prodnatih tleh ob rekah. Star traper pa ne bi zaznamoval tako neumno svojega skrivališča: še manj bi naredil kaj takega najmlajši Indijanec. To drevo je privlekel belokožec, ki je novinec v naših krajih.«

Dolgolas pokima: »Prerija je polna skrivnosti. Ne pobijajo se tu samo Indijanci med seboj, ne samo belokožci in Indijanci. Pogostoma naletijo tu

skupine belokožnih potepuhov drug na drugega. Poglej jagodne grmičke v bližini: vršički so polomljeni... Tod so se preganjali in pobijali — pod javorom se skriva zaklad.«

»Misliš?« reče živahno Nohamo. »Mogoče je javorič samo v spomin na grobu mrtvega popotnika?«

»Mrtvega bi izkopali volkovi,« pojasni Dolgolas, »premalo je pritlačena zemlja, preplitvo skopana za grob.«

Skloni se Dolgolas in zajame stebelce z rokami. Strese ga, in drevesce se zamaje. Dolgolas vzame sekirico in začne odkopavati prst. Pridružita se mu Utalisi in Nohamo. Kmalu leži drevesce poleg svoje jame, moža in deček pa kopljejo molče in z vnemo dalje — dokler ne udari Nohamov nož ob nekaj trdega. Kaplje potu stopijo kopalcem na čelo. Konji opazujejo njim

⁶ Prerijski lovec.

nerazumno delo, radovedna kokoška prileti tik do izkopanega drevesca. Po travi šumi in šepetá: »Vse smo videli, vse vemo!«

Dolgolas seže z obema rokama v prst... Zamaje se nekaj — zagiblje — in glavar izvleče za pol lakta dolg in približno tako visok zavitek.

»Bivolova koža, zvezana z bajuko«, krikne Utalisi. »Kaj neki je v njej?« Dolgolas otrese molče prst raz zavitek in posadi drevo nazaj v jamo.

Nohamo ga ustavi: »Ni morda še...« »Ne!« zatrdi Dolgolas. »Ako je kdo padel v boju za ta zavitek, so ga odvlekli do kraja, odkoder so privlekli to drevesce. Mislim, da do reke Suke, ki teče nekaj milj od tukaj. Tam so javori. Če bi kdo zakopal truplo poleg zaklada, bi oboje izkopali volkovi.«

»Kaj je neki notri — in čigavo je?« ponovi Utalisi z otroško radovednostjo.

Dolgolas gleda belokožca in vpraša: »Kakšne so vaše postave?«

Nohamo premišljuje: »Prerija je vaša... Ne vemo, komu je vzeto, ne vemo, komu bi vrnili...«

Dolgolas se vzravna: »Nam ni treba stvari, po katerih so tako lakomni belokožci. Vzemi, Nohamo, ta zavitek, mogoče izveš po mestih doli kaj za lastnika.«

* Vejica rastline, ki jo rabijo Indijanci namesto motvoza.

Silvin Sardenko: Štiri rožice. (Uganka.)

*Rastejo, rastejo
rožice štiri,
tiho jim strežejo
biserni viri.*

*Tretja je rožica,
dasi ne šiva,
igel dovolj ima,
pa jih zakriva.*

*Prva je rožica
krotka kot jagnje,
sapi pokorna je,
kamor jo nagne.*

*Zadnja je rožica,
rožica nežna,
Stvarniku svojemu
vedno hvaležna.*

*Druga je rožica,
dasi ne plête,
nižje jo denejo,
lepše zacvête.*

*Srečna je deklica,
ki jih odtrže,
borna je deklica,
ki jih zavrže.*

*Štiri so rožice
z lepim pomenom —
kdo bo poklical jih
s pravim imenom?*

(Krotkost — poniznost — potrpežljivost — hvaležnost.)

Janko Samec: Nedica.

Ptiček in Nedica.

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

Dobro jutro, Nedica!

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

Kje je tvoja skledica?

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

V njo ti damo kavico.

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

Potlej greš na travico.

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

S sabo vzameš žogico.

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

In jo breneš z nogico.

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

Drobna žoga v zrak zleti —

Čiv, čiv ... čiv, čiv ...

Ti se smeješ: Hi, hi, hi!

Kuhanje.

Neda zdaj je kuharica!

Z drugimi besedami:

Ona prâvdanska kraljica

je med lonci, skledami.

Kaj bi jedli? nič ne vpraša.

Samo pridno kuha, kuha,

naj je mleko, naj je kaša

ali pa vodena juha.

Včasih prstek v lonec vtakne.

Če preveč je jelo slano,

brž z vodó si grlo splakne —

pa pripravi drugo hrano.

Kadar s kuho je pri koncu,

nas povabi na kosilo.

Če pa kaj ostane v loncu —

med pomije se bo zlilo!

Punčka.

Zdaj pa že dosti je krika in vika,
solz, cepetanja razsrjenih nog!

Kadar je punčka — kot ti — že velika,
mora postati pač priden otrok.

Ti pa si beba le! Jaz pa kot mati
gledam na té in zate skrbim:

Treba umiti je, treba česati —
večkrat pa še naj se s tabo lovim.

Kadar si lačna, ponudim ti kruha,
včasih ti vtaknem sladkorčkov še vmes;
gledam, da snažna si, sifa in suha —
lepa kot angelček sam iz nebes.

Ako ne ubogaš me, bodem pa stroga
in te postavim za kazen kam v kot ...
Tam bo opráskala mačja te noga —
jaz pa bom boljšo dobila za god!

V gozdu.

Zdaj pa kar čez travo v skok,
kamor te nesó nožice
z brzím létom mlade ptice,
kakor hoče ljubi Bog!

Kot metulj, ki lahkokríl
spreletuje se med cveti.
Neda moja, léti ... léti!
Jaz pa, volk, te bom lovil ...

Hu, kako teman je gozd!
Kdo metulja v njem naj vidi,
ko so tega gozda zidi,
da pogled nikdar ni prost? —

Bom pa rajši tu se skril,
v cvetju sredi svetle jase —
Aj, kaj vidim? Tam igra se
moj metuljček, belokríl ...

Jaz pa mrežo bom razpel
in metuljčka tega ujamem;
pa domov s seboj ga vzamem,
da krog mame bo brnel!

Labudi.

Zakaj pa labudi tak skrivajo
pod vodo ponosne glavé? —
Obraze skrbno si umivajo,
da sram jih ni belega dne!

Kakó da takrat pa ne jočejo,
ko stresa jutranji jih hlad? —
Gor k Bogu v nebesa pač hočejo!
On jókavcev nima nič rad...

Prav praviš: Saj res že odpravljajo
čez ribnik se nekam odtod! —
In naju s perutmi pozdravljajo...
Le voščiva srečno jim pot!

Dva obraza.

To je tista, tista Neda,
ki takrat se rada smeje,
kadar ptiček zjutraj gleda
jo zvedavo doli z veje.

Pa je tudi tista Neda,
ki takrat se rada joče,
kadar noč na okno seda,
ona pa še spati noče.

Predstava z medvedom.

Medved, medved, poskoči... hop, hop,
visoko od tal mi tja gori pod strop,
kot delajo v cirkusu smešni pajacil! —
Ne bodi mehkužen kot kak cici-caci,
ki, le da mi včasih narobe kaj gre,
za vsak nič pretaka obile solzé!

Potem pa za šalo in malo za smeh
postavi na glavo lepó se na tleh!
Pa brž iz te obče priznane se vloge
prevrzi tako, da boš padel na noge!
In končno napravi globok še poklon —
občinstvo že ploska... Ne bode zastoj!

Jutranji pogovor v parku.

Dobro jutro, ptiček moj!
No, kako si spal nocoj? —
Kaj, ne daš mi še besede?
Morda pa v želodčku prede
sitni glad ti, črni volk,
da si tak zaril se v molk?

O moj dragil Jaz že vem,
kak ti kljunček tooj odprem?
Dati moram ti najprvo
kruha eno samo mrvo,
pa poskočiš mi k nogam
in začinkaš: Ham, ham, ham!

Ko ti vržem mrvi dve,
pa zaprosiš: Še, še, šel!
Kadar več ti jih natrosim,
mi porečeš: Hvala! Prosim!
Zdaj veš, Neda, res sem sit —
Pojdi se z menoj loviti!

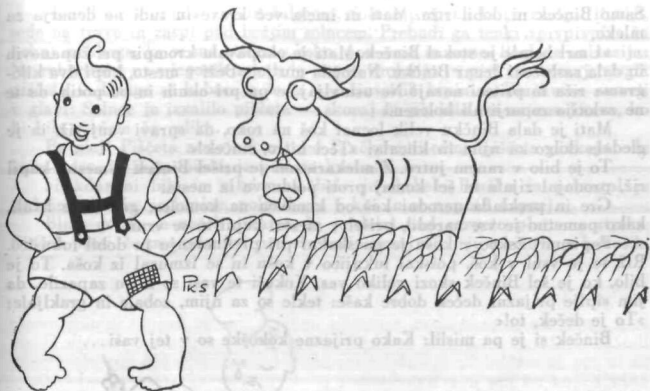
Solnce šlo je za goró!

Solnce šlo je za goró!
In nad poljem in vodami
kakor šotor se nad nami
vzpenja zvezdnato nebó.

V hiši utihnil je ropot.
V družbi koklje drobno pišče
po dvorišču širnem išče
za svoj sen si miren kot.

Vztrepetal je v dalji les
pod šumečimi vetrovi
in s skrivnostnimi mrakovi
je odel se čez in čez.

Neda, zdaj pa pojva spat!
Sladko sanjat sanje zlate
in se čez nebeške trate
s samim Jezuškom igrat!

Lea Fatur: O sinčku Binčku.

BIL je Binček prava neroda. Zdaj je prevrnil škafo z vodo, zdaj raztresel vrečo s semeni, zdaj splašil vaške kokoši, zdaj čredo govedi. Na paši je puščal krave v škodo in ovce volkovom. »Samo za škodo si,« je stokala njegova mati, uboga vdova. Pa so ji ljudje svetovali: »Daj fanta kam služiti, tam ga bodo že zbrihitali.«

Mati je dala Binčka trgovcu v mesto. Toda tudi tam je uganjal Binček svoje nerodnosti. V mleko je vлил petroleja, sol je prodal za sladkor, poper za sladko skorjo. Naredil je toliko škode, da ga je trgovec zapodil in je morala mati prodati edino kravico, da je poravnala pri trgovcu. Otroci na vasi so pa nagajali Binčku:

»Sinček Binček, kje si bil?

Tam v Ljubljani si štrence vil.

Kaj ti so dali v plačilo?

Pišče, ki še ni shodilo.«

Binček se je skrival pred otroki in je premišljeval, kako bi naredil kaj pametnega, da bi se ne govorilo tako o njem.

Vedel je, da so v gozdu blizu mesta roparji. V skalni duplini so in nihče ne more do njih. Pa, ko bi on, Binček, mogel pobiti te roparje, bi dobil gotovo toliko denarja, da bi kupil materi drugo kravo in otroci na vasi bi peli o njem:

»Sinček Binček je junak,

ni na vasi mu enak.«

Zgodilo se je pa tisto poletje, da je prišla v deželo huda bolezen. Modra žena na vasi je povedala, da ne bo obolel in tudi ne umrl, kdor bo jedel riž, kuhan ali pečen, zabeljen ali nezabeljen. Župan in starešine so si kupili kar cele vreče riža — in potem je vse uživalo riž zjutraj, opoldne in zvečer.

Samo Binček ni dobil riža. Mati ni imela več krave in tudi ne denarja za mleko.

»Umr! bom!« je stokal Binček. Mati je okopavala krompir pri županovih in dala zasluženi denar Binčku. Naročila mu je: »Beži v mesto, kupi dva kilograma riža in priteci nazaj! Ne ustavljaj se pa pri oknih in po potih, da te ne zalotijo roparji ali bolezen.«

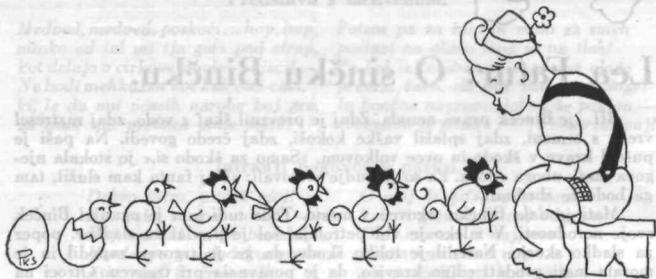
Mati je dala Binčku velik locnat koš na roko, da spravi vanj riž, in je gledala dolgo za njim in klicala: »Teci hitro, sinček!«

To je bilo v ranem jutru. Z mlekaricami je prišel Binček v mesto, kupil riž, prodajal zijala in šel komaj proti poldnevu iz mesta.

Gre in preklada nerodni koš od kometca na komolec, gre in se hvali, kako pametno je vse naredil, prišel v mesto, kupil in se vrnil.

Papirnati žokec v košu je pa skakal pri prekladanju in dobil luknjico. Riž se je vsul v koš, poiskal luknjico v košu in se izmuzal iz koša. To je bilo, ko je šel Binček skozi veliko vas. Kokoši te vasi so hitro zapazile, da jim siplje prijazni deček dobre kaše: tekle so za njim, zobale in grakljale: »To je deček, to!«

Binček si je pa mislil: Kako prijazne kokoške so v tej vasi...

Kokoši so pobirale riž in zagotavljale: »Dobra je tvoja kaša, dobra!«

Solnce je pripekalo in Binček, ki je zgodaj vstal, je postal truden in zaspan. Ob cesti je stala prazna koliba. Binček se je vrgel na tla in zaspal s košem na roki. Zbudilo ga je glasno kokodakanje. Debelo je pogledal okoli sebe. Koliba je bila polna kokoši, ki so pripovedovale:

»Zdaj gremo, Binček, kokodajs, domov. Za kašo jajca — iz jajec bo piška — iz piške krava — kokoko-dajs!«

In druga za drugo so se kokoši lepo priklonile in odletele. Binček je pogledal po tleh in videl polno jajec, lepih belih jajec. Ponavljal je poslovilne besede kokoši: »Iz kaše jajca — iz jajec piška — iz piške krava« in si je mel oči: Kako naj izleže piška kravo? Ni tega nikdar bilo in ne bo, kokoške! Pač bo mama lahko prodala jajca in piške, ali za kravo še ne bo.«

Šel je in pobral jajca v koš. »Poleg riža,« si je mislil, »še toliko jajec! To bo gledala mama! Rekla bo: 'Sinček Binček, srečo imaš in prebrisan dečko si!' In vsa vas bo govorila o kurah in o jajcih in o Binčku. — Pa kje je riž? Papir je luknjast in koš tudi... O te gromske koklje!«

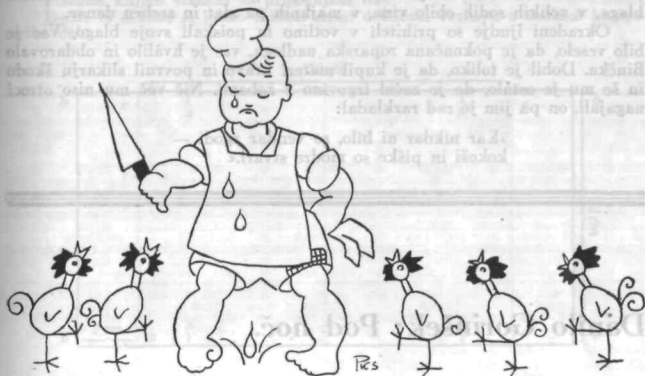
Binčku se je kar posvetilo v glavi. Pobral je jajca in stopal potrft domov. Nič ga ne bo hvalila mama, in če izve vas...

Hodi Binček zamišljeno in žalostno. Solnce pripeka in ga zmaga. Binček sede na travo in zaspi pod božjim solncem. Prebudi ga tenki »pivpivpiv« in nekaj mehkega, ki se mu stiska v roko, pod vrat in ramo. Pogleda in zazija: Na robu koša, na njegovih rokah in nogah drobni in pivkajo komaj izlegla piščeta... Druga se kobacajo še iz prekljuvanih lupin... Binčku se zasveti v glavi: Solnce je izvalilo piščeta — skoraj bi jih bilo res za eno kravo, ko bi bila revšeta že velika.

Pa glej! Piščeta rastejo kar pred Binčkovimi očmi, piščeta pivkajo: »Iz kaše jajce, iz jajca pišče, iz piščeta krava!«

»Nikdar ni bilo in nikdar ne bo!« je skrbelo Binčka in pomagal je zadnjemu pišku iz lupine, polovil vse v koš in se napotil naprej.

Blizu gozda je našel slikarja, ki je delal pod razpeto platneno streho. Binček prosi, če sme posedeti pod streho in pravi slikarju o rižu in o kokoših.

Slikar posluša in se Binčku smeje. Tačas pa uidejo piške iz koša in jamejo zobati barve, ki so stale v posodicah po tleh. Ko pozobljejo že vse, se ozre slikar in se zadere na Binčka: »Res si prava neroda in nesreča! Kar hitro se mi zgubi s tvojimi piškami! Bajto prodam tvoji materi, da dobim povrnjeno škodo.«

»Nikar, gospod, nikar!« prosi Binček in se krega nad piščeti: »Kravo mi obljubujete, pa me preženete z materjo izpod strehe...«

Piške pa odgovarjajo: »Iz piške krava, sinček Binček!«

»Prismode ste, klepetave in neumne, kakor ves kokošji rod,« se jezi Binček in stopi v gozd. Ne upa se domov; zdi se mu najboljše, da si poišče kako šuplo drevo in se nastani v njem.

Ko tako ogleduje drevesa v gozdu, ga naenkrat obkolijo bradati črni možje in ga izprašujejo, kaj tod išče. Binček pove, kaj in kako, roparski glavar pa se razveseli:

»Prav! Včeraj smo ubili našega kuharja, ker je bila polenta pripaljena. Boš pa ti za kuharja. Takoj podavi vsa piščeta, oskubi jih in speci!«

Poženo Binčka v veliko votlino, kjer je bilo polno sodov, velikih in majčkenih. Binček zakuri in napolni velik kotel z vodo. Potem se loti pišk...

Pravi jim: »Prav se vam godil! Ne bi bile barv požrle, bi zdaj doma kašo zobale.«

Piške pa zatrjujejo: »Kravo dobiš, kravo!«

Ko so bila piščeta pečena in regrat opran, pokrije Binček veliko mizo z ukradenim prtom in nosi na mizo. Roparji jedo in grozijo Binčku: »Tvoja sreča, da nisi prismodil pečenke!«

Jedo in se veselijo. Nakrat pa zastoka glavar: »O moji grehi! Za umreti mi je!« Pa zaobrne oči in se zgrudi mrtev. Drugi roparji mu ne morejo pomagati, ker je vsem slabo. Binček jim skuha hitro tisto kavo, ki je pravila o njej njegova mama, da je zdravilo za vse bolezni, pa preden je bila kava kuhana, so bili že vsi roparji mrtvi. Barve, ki so jih pozobale piške, so bile strupene, in strupeno meso pišk je zastripilo roparje.

Ves prestrašen steče Binček domov k materi, mati pa k županu, župan pa k orožnikom. Vsa vas je šla z orožniki v gozd. V votlini so našli veliko blaga, v velikih sodih obilo vina, v majhnih pa zlat in srebrn denar.

Okradeni ljudje so prihiteli v votlino in poiskali svoje blago. Vse je bilo veselo, da je pokončana roparska nadloga, vse je hvalilo in obdarovalo Binčka. Dobil je toliko, da je kupil materi kravo in povrnil slikarju škodo in še mu je ostalo, da je začel trgovino z žabami. Nič več mu niso otroci nagajali, on pa jim je rad razkladal:

»Kar nikdar ni bilo, se vendar zgodi —
kokoši in piške so modre stvari.«

Danilo Gorinšek: Pod noč.

*Vse že spi, nič zvezdic ni,
zemlja vsa se v sanjah ziblje,
niči sapice nikjer.*

Lahko noč!

*Božji dih gre čez poljane,
da ljudem srce še giblje,
da jim v spanju ne zastane.*

Lahko noč!

*Brez skrbi zaprimo veke,
božji dih pričara vanje
nam srebrnočiste sanje.*

Lahko noč!

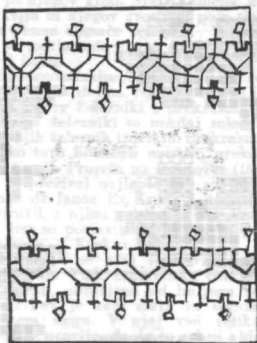
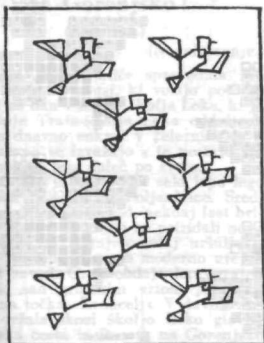
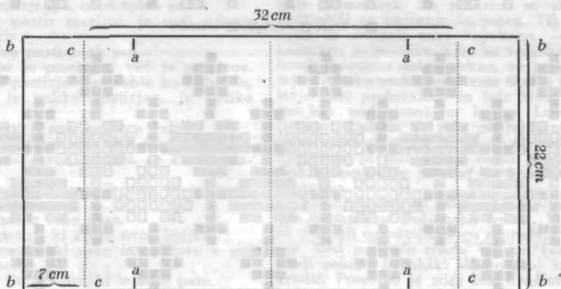
Ovoj za knjige.

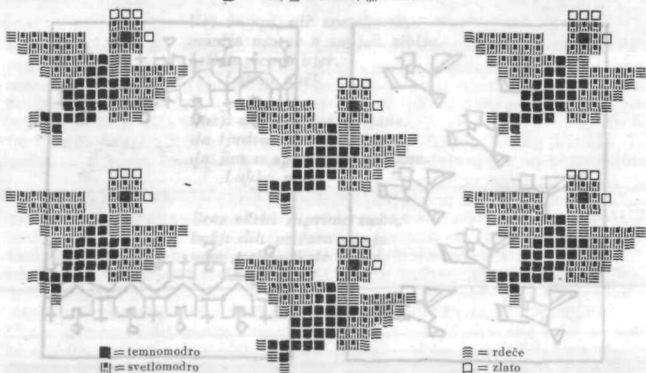
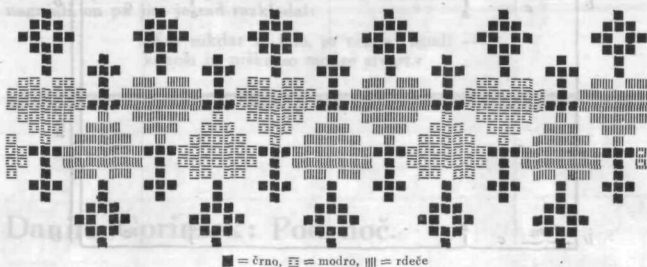
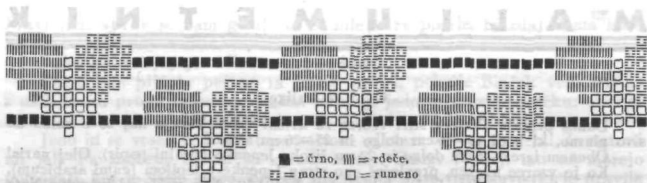
Danes prinaša »Vrtec« štiri vzorce za križni vbod. Vezejo naj se z volno na sivo platno, ki bodi 49–50 cm dolgo in 25–26 cm široko.

Obenem izreži 46 cm dolgo in 22 cm široko lepenko (risalni papir). Glej naris! Ko je vzorec uvezen, prevlečeš eno stran lepenke z lepilom (gumi arabicum), položiš nanj platno tako, da je platno povsod za 1,50–2 cm večje od lepenke. Nato položiš pod težo in pustiš, da se posuši. Ko se platno trdno drži lepenke, namažeš še platneni rob z lepilom in ga pripogneš, ter vso notranjo stran prelepiš z rdečim ali živomodnim papirjem. Slednjič pripogneš še 7 cm široki rob na znotraj, da se krijejo točke a in b (glej naris) ter drugič položiš pod težo. Ko se posuši, sešiješ rob od c do ab z drobnim šivom, pripogneš lepenko čez sredo in ovoj je gotov.

Platnice knjige vtakneš za pripognjeni rob.

Dečki in deklice si lahko razdele delo: deklicam vezenje, a dečkom knjigo-veško delo.

Modrost v pogovorih domačih in tujih

Pastir.

Dober pastir hodi pred ovčami.
 Dober pastir pozna svoje ovce.
 Dober pastir da življenje za svoje ovce.
 Dober pastir ovce striže, ne dere.
 Če dober pastir govori, govori o čredi.
 Tudi najboljšemu pastirju kdaj volk ovce vzame.
 Kdor hoče ovce pregnati, mora pastirja kamenjati.
 Pastir mora bdeti, četudi ovce spe.
 Ko pastirji spe, ovce volno gube.
 Če je pastir marljiv, je tudi njegov pes pazljiv.
 Kakršen pastir, tak pes.
 Več ko je pastirjev, več je prepirov.
 Mnogo pastirjev je slabše ko nobeden.
 Kjer je veliko pastirjev, je veliko škode.
 Ko pastirji spe, se ovce gube.
 Če je pastirju sila, tudi ovčam ni mila.
 Če pastir ovce zapusti, se čreda razgubi.
 Če sta pastir in volk eno, je za čredo vse izgubljeno.
 Slab pastir sebe pase.
 Slab pastir, ki svoje ovce kolje!
 Slab pastir, ki ovce in volkove v eni čredi pase!
 To je slab pastir, ki le sebe pase.

Na Gorenjsko!

(Bistriška.)

(Nadaljevanje.)

»Škofja Loka!« kliče sprevodnik. Na postaji stoje avtobusi, ki vozijo potnike večkrat na dan v mesto Škofja Loka, ki je od postaje Trata-Škofja Loka oddaljena 3 km, in dnevno enkrat v Železnike in v Žiri. Dnevno se izvažajo s te postaje velike množine lesa daleč po svetu.

Mesto Škofja Loka ima zelo lepo lego ob iztoku Selšice in Poljanščice. Sredi mesta se dviga star grad, nekdanj last brzinških škofov. H gradu so prizidali novo poslopje in to lastujejo zdaj uršulinke, ki imajo v teh prostorih moderno urejen dekliški zavod. Grad obdaja lep ograjen vrt. Tik nad grajskim vrtom je divna razgledna točka »Kranclje«. V davnih časih je držala skozi Škofjo Loko glavna trgovinska cesta iz Benetk na Gorenjsko in Koroško. Znamenita je v Škofji Loki

župna cerkev svetega Jakoba, sezidana v gotskem slogu. Mesto ima sodnijo, davkarijo in notarijat. Lahko bi rekli, da ima štiri predmestja: Karlovec pri vhodu v Poljansko dolino, Puštal z istoimenim gradom (tu so imeli Loški gospodje hleve), Lonterg ali zdaj imenovan Spodnji trg z zelo staro špitalsko cerkvijo in Stara Loka ali na fari. Tu je starološki grad, ki ga ima zdaj v lasti baron Strahl. V gradu je krasna galerija slik. — Nedaleč od Škofje Loke je Stara Loka ob vhodu v Selško dolino. — Nad Puštalom stoje »Hribci« z mično cerkvico. Od tam je lep pogled na mesto in okolico. Malo od mesta zunaj je mestno pokopališče, ki ima prekrasno lego. Za pokopališčem se dviguje Kamnitnik. Na polovico so ga že razdrobili za kamenje in pesek. Tik pod njim so sezidali novo vojašnico. — Na Lontergu je tovarna, kjer so včasih izdelovali priznano dobro sukno, zdaj pa delajo klobuke vseh vrst. Mesto Škofja Loka šteje 2000 prebivalcev in leži 350 m nad morjem pod vznožjem lepega Lubnika (1024 m). Lubnik je zelo priljubljena izletna točka zmernih turistom; ob vznožju njegovem je stal nekoč rodni grad Loških gospodov, a je zdaj že nad 500 let razvalina.

Južnozahodno od Škofje Loke se začne romantična Poljanska dolina. V njej bi si mogli ogledati mnogo zanimivih krajev. Med najlepše spada Visoko. Tam so imeli nekdanj brzinški škofje svoj lovski gradič. Posestvo je zdaj last družine pokojnega slovenskega pisatelja-romanspisca dr. Ivana Tavčarja. V smrekovi šumi je njegov grob. Sveti Volbenk ga pozdravlja in njegov zvon mu poje sleherni dan pesem domače zemlje... V Poljanah sta se rodila tudi slavna slikarja Janez in Jurij Šubic.

Severnozahodno od Škofje Loke se pričinja Selška dolina. Njeno središče je vas Selca in trg Železniki s prekrasno župno cerkvijo. Železniki so nekdanj zelo sloveli po svojih železnih izdelkih. Prekrasno planinsko turo bi mogli narediti preko vasi Češnjice in Prtovča na Ratitovec (1666 m). Tu je preživel najlepše ure svojega življenja dr. Janez Ev. Krek. S pastirčki se je družil, z njimi vriskal in pel. Pred nekaj leti so postavili na Ratitovec planinsko kočjo — Krekov dom.

Iz vlaka se zdaj lepo vidi graščina Sveti Duh. Tudi crngrobska cerkva se vsa blesti, obžarjena od božjega solnca. Ta cerkev je zelo stara in sezidana v gotskem slogu. V njej visi velikansko rebro — pravijo, da je to rebro ajdovske deklice. (Nadaljevanje.)

Uganke, skrivalice in drugo.

Vas.

(J. L. v Ljubljani.)

Kaj nam povedo črke v spodnjih treh oddelkih?

Uganke za Martinovo.

(Jan. Ložar, Ljubljana.)

I R	N I	Č P	L E	O L	V J
I V	H E	C D	I E	L L	J N
E E	K P	V O	E T	D P	E R
E I	V N	M E	U K	Ń A	A M
L E	N D	I V	N I	E N	K S
V N	D E	I K	H O	N D	E O
O K	D I	N H	E R	K A	A M
S T	O O	D N	- Ž	I U	N P
M ;	P V	A I	G S	A O	P K
Č A	L N	O Č	V I	E Č	K .

Začni pri 1. kvadratu itd., pa boš sestavil tehtne verze iz teh črk.

Magičen kvadrat.

I.	42		3		44	II.
III.						IV.
V.	38					VI.
VII.						VIII.
IX.	40					X.
XI.						XII.
XIII.						XIV.

Vstavi v prazne kvadrate števila od 1—49 tako, da dobiš v vsaki vodoravni in navpični vrsti ter v obeh prekotnicah vsoto 175!

Nato vstavi namesto števil črke in sicer :

1 = n, 2 = s, 3 = p, 4 = e, 5 = a, 6 = r, 7 = o, 8 = a, 9 = o, 10 = r, 11 = r, 12 = i, 13 = v, 14 = v, 15 = z, 16 = v, 17 = a, 18 = k, 19 = d, 20 = v, 21 = j, 22 = d, 23 = t, 24 = a, 25 = č, 26 = n, 27 = e, 28 = a, 29 = v, 30 = š, 31 = v, 32 = č, 33 = e, 34 = k, 35 = t, 36 = d, 37 = e, 38 = e, 39 = č, 40 = a, 41 = o, 42 = v, 43 = a, 44 = t, 45 = m, 46 = b, 47 = z, 48 = d, 49 = ž!

Dobiš dva pregovora!

Rešilci in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki. — Kdor je izreban, naj javi na upravištvu Vrta (v Ljubljani, Sv. Petra c. 80) — ne na uredništvo! — kaj želi za nagrado.

Rešitve v 2. štef.

Pregovor v pravokotniku.

Vzamemo poševno vsako drugo vrsto in dobimo :

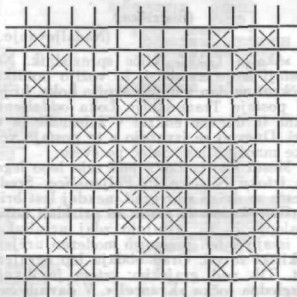
Kjer srce srcu govori, tam ni prevare in laži.

Preštevalnica.

Začni pri zgornji črki, to je U, in šteje naprej, kakor kažejo loki vsako 3 črko. Zadnja črka je A sredi kroga.

Dobiš: Ura zamujena ne vrne se nobena.

Ročno delo s križnimi vbodi.

Prazni prostor se napolni z križci, kakor povedo številke v ključu.

Vinko:

SIROTA.

Tončki mama je umrla,
žalostna je bila Tončka,
šla je k malemu potoku
in ga bistrega vprašala:
»Aj, potoček, čisti moj potoček,
ali veš, kje zdaj je moja mama —
grdi so možje jo nekam nesli.«
Tih je bil potoček, žalostno je tekel,
žalostno je tekel, ni ji odgovoril.
Šla je deklica v polje,
veter lahen je zavel,
Tončka veter je vprašala:
»Oj, ti veter, lahni veter,
ali veš, kje zdaj je moja mama —
grdi so možje jo nekam nesli.«

Tih je veter splaval v dalje,
tiho dalje, ni ji odgovoril.
Šla je deklica do cerkve,
Bog predobri bil je v cerkvi,
deklica je pokleknila,
strahoma Boga vprašala:
»Bog nebeški, dobri Bog,
ti veš, kje je moja mati,
kam so jo možje odnesli,
o pove, da pridem k njej!
»Tvoja mamica pri meni
vsa v svetlobi čaka nate.«
Šla je Tončka, šla v nebesa,
k svoji dragi mamici.«

Dolenjka:

Jeseni.

Črne mravlje, stare tete
so odpravile se spat,
so pobrale svoje pete,
zimi zamašile grad.

Prav globoko so se skrile,
da jih nihče ne dobi,
še medu so se napile,
zdaj mravljišče trdo spi.

Ko se bodo prebudile,
mrzle zime več ne bo,
ude bodo pretegnile
in na delo šle lepo.

Vinko:

KRISTUS IN PETER.

Takrat, ko sta živela še Kristus in sv. Peter, so ljudje drugače živeli. Drugače so živeli bogatini, drugače skopuhi, drugače reveži. Bogatim je raslo premoženje kot gobe po dobrem dežju. Skopuhi so večno zadovoljni šteli novce noč in dan, niso se bali tatov. Reveži pa so vedno stradali, skrbeli iz dneva v dan. Če je še tako delal, revež je ostal revež.

Pa sta prišla nekega večera Jezus in sveti Peter v vas, kjer so živeli bogatini, skopuhi in reveži. Silna nevihta se je vsula nad selom. Sveta moza stopita v prvo hišo, hišo bogatina. Ta je sedel s svojimi pri bogato pogrnjeni mizi. Prosila sta strehe in večerje, a on ju je zavrnil: »Ej, vidva ne znata jesti naših jedi, in pri nas ni mesta za berače. Z Bogom!« Sv. Peter se je jezil, Kristus pa je molčal. Šla sta dalje in prišla k skopuhu. Ta je sedel tudi za mizo. V eni roki je imel mošnjo, z drugo je pobiral drobtine, ki so padale na mizo od ust, v srcu vesel, v glavi brez skrbi. Prosila sta prenočišča, a skopuh ju je odklonil. Jezus se je mirno obrnil, a Petra je zaskrbelo, zakaj zunaj je divjala nevihta. Pa ga je prijel Jezus za roko in sta šla. Skopuh pa se je smejal, Obstala sta pri zadnji kočici v vasi. Peter je bil že ves obupan. »Gospod, tukaj pa prav gotovo ne bo nič, pojdiva.« Kristus ga pa ni poslušal. Prišla sta v kočico, kjer je živela stara žena, vsa v skrbih, kako bo preživela jutrišnji dan. Pa ju je prijazno sprejela: »Kar tu ostanita, popotnika. Strašno je zunaj nocej.« Pogostila ju je s tem, kar je imela zase, sama pa je ostala brez večerje. Ko sta se popotnika okrepčala, je rekel Peter: »Gospod, poplačaj to ženico in kaznuj one ljudi, ki so se prevzeli.« Jezus pa je rekel: »Povem ti, Peter: brezskrbno so živeli do sedaj bogatini, veseli so bili skopuhi, a žalostni in polni skrbi siromaki. Rečem pa: odsihmal bodi pri drugače.« In je postalo drugače: bogatina je zaskrbelo zaradi bogastva in premoženja, skopuha je zaskrbelo zaradi lepih, svetlih novcev, reveži pa živijo lažje, brez takih skrbi.

*

Vinko: Prečital sem tvojo: Povest o materi, in je delce za začetek prav hvalevredno. Da umeš povedati, priča še boljše gornja legendica. Pametno, ne prehlavno čitanje dobrih pripovednikov ti bo pri nadaljnjem delu v veliko korist. Na svidenje! — Dolenjki prihodnjič.

VSEBINA k 4. šte.: Ksaver Meško: Otrok in solnce — Janko Samec: V burji — Radivoj Rehar: V pozni jeseni — Silvin Sardenko: Otrok pred Marijo (Pesmi) — Lea Fatur: Od bojne sekire do orala — Bistriška: Sveti Miklavž — Svjetoslav: Večer v predmestju (Pesem) — Radivoj Rehar: Lili-jana Meduška in vešča Črnuška — F. L.: Spomin na Francoze — Jožef Gruden: Rokodelstvo — Mladinski novičar — Pouk in zabava.

Zagonetke v Vrteu št. 3 so prav rešile: Šušteršič Jelka, Šušteršič Mera, Oblak Martina, Potočnik Anika, Demšar Mici, Volčjak Iva, Žagar Rezika, Jelovčan Mara, Črnilec Julka, Vode Minka, Kuhar Lenčka, Levstek Milena, Gosar Ivka, Mrak Vida, Berčič Anica, Vdovč Tončka, Križman Tončka, Lotrič Francika, gojenke v škofji Loki.

Izžrebana je Šušteršič Jelka.

Obvestilo. Ugankarji iz Ljubljane lahko oddaste brez poštnine rešitve zagonetk v veži hiše Pred škofijo št. 8 v nabiralnik. To velja tudi za ugankarje Angelčka. Toda rešitve za Vrtec in Angelček naj bodo napisane vsaka na svojem listu.

Samo 2 Din stane knjižica »Sprehod po Ljubljani« pri upravi »Vrtca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80. — Priloži naričilu v pismu znamko za 2 Din!

Uprava Vrtca (Ljubljana, Sv. Petra cesta 80) ima še nevezan Vrtec 1922 (Din 7), 1925 (Din 10), 1926 (Din 14), 1926/27 (Din 14), 1927/28 (Din 14), nevezan Angelček 1921 (Din 4), 1924 (Din 5), 1925 (Din 6), 1926 (Din 8), 1926/27 (Din 8), 1927/28 (Din 8), vezan Vrtec 1922, 1924, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28 in vezan Angelček 1919, 1921, 1922, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28, 1928/29.

V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1923.

Vrtec s prilogo Angelček (10 številok) stane za leto 1929/30 Din 22, Angelček sam Din 8.

Urednik in izdajatelj: Jožef Volc, stolni kanonik v Ljubljani, Pred škofijo št. 8.
Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrtca in Angelčka« v Ljubljani,
Pred škofijo št. 8.

Naročnino sprejema »Uprava Vrtca in Angelčka« (dr. Jožef Demšar) v Ljubljani,
Sv. Petra cesta št. 80. — Čekovni račun uprave št. 10.470.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.